

Waarom oorlog in Afrika?

Op zondag 21 september werd in het kader van de Internationale Dag van de Vrede door het Humanistisch Verbond Leiden, Haags Vredesplatform, het Humanistisch Vredesberaad, PAIS, de Wereldwinkel Leiden en het Vredesmuseum een middagmanifestatie gehouden in het Volkenkundig Museum te Leiden onder de titel "Why war in Africa?". Naast muziek, dans, film, actuele foto's, de poppenkast van Wim Noordergraaff en gesprekken met vluchtelingen werd er een lezingencyclus gehouden met vraaggesprekken over de oorzaken van oorlog in Afrika en perspectieven tot het behoud van de vrede. Het was een levendige discussiemiddag, waarin veel argumenten en feiten aan bod kwamen, vooral doordat de meeste sprekers werden geïnterviewd door Koert Lindijer.

Een korte samenvatting van de gesprekken

Volgens Afrikadeskundige Kees Jan van Donge zijn er in Afrika vooral interne oorzaken aan te wijzen, zoals gebrek aan vruchtbaar land. Dit land wordt door een bevoorrecht patriarchaat beheerd, vaak omwille van te exporteren grondstoffen die de rijken rijker en de armen armer maken. Vaak worden deze grondstoffen door bendes beschermd of bestreden. Met stammenverschillen heeft deze economische oorlogsvoering niets te maken, al worden er door bendes wel rituele praktijken gebruikt om de tegenstander of gewone burgers te intimideren.

Maar het is bepaald niet "eigen schuld, dikke bult". Zowel Dirk Barrez, expert op het gebied van voedselhulp, als Paul Mbikayi, ambassadeur van de Afrikaanse vluchtelingen in Nederland, lieten blijken dat de internationale markt van grote invloed is en dat het Westen de vrede in Afrika bepaald niet bevordert. In Afrika worden geen vuurwapens geproduceerd, die moeten dus uit de 'beschaafde landen' komen. En de landbouw, die de grondslag is van de Afrikaanse economie, is niet op eigen voedselvoorziening afgestemd, maar op de wereldmarkt en op Westerse behoefte aan grondstoffen. Barrez pleit voor protectie van de Afrikaanse landbouw tegen Westerse dumpgoederen. De huidige geïndustrialiseerde landbouw put de grond uit, familiale landbouw bevordert ook andere productie. Het verbod van deze protectie door onder andere de Wereldhandelsorganisatie WTO beschouwt Barrez als een vorm van structureel geweld tegen Afrika. Mbikayi stelt dat tegenwoordig de inheemse bevolking zijn eigen lot niet meer in handen heeft, omdat de Afrikaanse machtshebbers door krachten uit Europa en de VS worden aangestuurd. De huidige vorm van ontwikkelingshulp werkt niet omdat zij niet emancipeert, maar ten koste van de plaatselijke bevolking uit is op handelswinst (de gelden moeten naar het Nederlandse bedrijfsleven terugvloeien).

Er is dus wel degelijk een Europese en Nederlandse verantwoordelijkheid voor de bevordering van de vrede in Afrika, maar deze verantwoordelijkheid wordt verkeerd genomen en de resultaten zijn averechts. Zij zijn te bespeuren in de verhalen van de vluchtelingen die hier in Nederland hun heil hebben gezocht en tijdens deze middag hun persoonlijk verhaal vertelden. In een Westerse context waarin zij zich – ondanks hun paspoort of verblijfsvergunning – nog lang niet veilig voelden.

De middag, die door een honderdtal mensen werd bijgewoond, was een groot succes. Er zal naar aanleiding van het forum een werkboek worden uitgegeven, waarin nog meer artikelen en studies zijn verwerkt over oorlogsdreiging en oorlogsvoering in Afrika. Dit boekwerkje zal eind november gereed komen. Ook was er veel aandacht voor kindertekeningen over het leven en vrede in Afrika. Uit de Filippijnen, Uganda en uit de HVO-klassen in Leidsendam en Amersfoort kregen we bijzondere projecties van kinderen te zien.

Tijdens de Afrikamifestatie op de Dag van de Vrede heeft een jury van het Humanistisch Vredesberaad ook de prijs voor de journalist van de vrede 2008 uitgereikt aan Arnold Karskens. Reden is volgens de jury dat hij in zijn reportages over Uruzgan de

burgerslachtoffers van de oorlog niet minder belangrijk acht dan een omgekomen Nederlander. Door onafhankelijkheid en de opbouw van een eigen netwerk komt hij tot feiten die het ware gezicht van de oorlog laten zien. Hierdoor draagt hij bij aan de vrede. Karskens' commentaar: "Je bent er als journalist en niet om de patriot uit te hangen. En je mag en moet verontwaardiging tonen, maar dan over de gebeurtenissen die je zelf beschrijft en niet krijgt voorgeschreven."

De toekenning van de prijs werd door velen toegejuicht en door een enkeling verguisd. Het evenement werd mede mogelijk door financiële ondersteuning van de Humanistische Alliantie Haaglanden, het Humanistisch verbond Leiden, vereniging Pais en Fonds 1818, waarvoor dank.